

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 158/2019-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2019 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Františkom Komkom, Hlavná 27, Prešov, vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 19 Co 189/2017-252 z 20. septembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2018 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 19 Co 189/2017-252 z 20. septembra 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa ako žalobcovia domáhali v konaní vedenom Okresným súdom Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 19/2016 proti žalovanému Poľnohospodárskemu družstvu TATRY v Spišskej Belej, Zimná 69, Spišská Belá, vydania rozhodnutia, ktorým súd nariadi odstránenie nimi konkretizovanej stavby stojacej na ich pozemku nachádzajúcom sa v katastrálnom území [REDACTED].

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 19/2016-213 zo 7. júla 2017 v spojení s opravným uznesením č. k. 8 C 19/2016-218 z 23. augusta 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) návrh sťažovateľov ako nedôvodný zamietol.

4. Krajský súd o odvolaní sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu rozhodol napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil, a súvisiacim výrokom o trovách konania rozhodol o ich náhrade v odvolacom konaní tak, že ich náhradou zaviazal sťažovateľov.

5. Sťažovatelia vo svojej sťažnostnej argumentácii namietajú nesprávne závery krajského súdu v napadnutom rozsudku a sú toho názoru, že ústavnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu „*vykazujú vysoký stupeň arbitrárnosti, formalizmu... sú svojvoľné, zásadne popierajú účel a význam ust. § 135c OZ...*“. Podstatou ich argumentácie je tvrdenie, že stavba, odstránenia ktorej sa domáhali, bola postavená na nehnuteľnosti patriacej ich právnenému predchodcovi ako neoprávnená stavba, a preto došlo k naplneniu hypotézy uvedenej v § 135c zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Na pozadí rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 MCdo 44/2012 z 23. apríla 2014 poukázali na skutočnosť, že z „*hľadiska posúdenia, či ide o stavbu neoprávnenú nie je podstatné, či stavebník mal stavebné povolenie a nie je ani rozhodujúce vedomie (súhlas) orgánu obce o stavbe*“.

6. Ústavnú neudržateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu sťažovatelia odôvodňujú aj tým, že v priebehu súdneho konania došlo k porušeniu princípu právnej istoty a princípu rovnosti zbraní, a to tým, že napriek ich procesnému návrhu nebolo nariadené znalecké dokazovanie „*na nové ocenenie stavby po tom, ako došlo k rozdielnemu ustáleniu hodnôt v znaleckom posudku znalkyne Ing. Kumorovicovej (14.700,-Eur), ktorý predložili žalobcovia a znaleckého posudku Ing. Petra Repčáka (33.200,-Eur), ktorý predložil žalovaný*“. Sťažovatelia tvrdia, že za takejto procesnej situácie bolo povinnosťou „*súdu nariadiť... kontrolne znalecké dokazovanie novým znalcom...*“.

7. Na základe už uvedeného sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol o porušení základných práv sťažovateľov podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a priznal im právo na úhradu trov právneho zastúpenia, ktoré im v súvislosti s podaním ústavnej sťažnosti vznikli.

8. Vec bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Sergejovi Kohutovi, ktorému funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 (ďalej len „rozvrh práce“) bola predmetná vec 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Liborovi Duřovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) rozvrhu práce bola prerokovaná vo štvrtom senáte ústavného súdu v zložení Miroslav Duriř (predseda senátu), Ladislav Duditř a Libor Duřa.

II.

Právomoc ústavného súdu, relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd a právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

14. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 263/03, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

15. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 ústavy), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti

účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli, resp. arbitrárnosti pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

16. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poukázať aj na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

17. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

20. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

21. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

22. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia krajskému súdu vytýkajú nesprávne závery formulované v napadnutom rozsudku a sú toho názoru, že ústavnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu „*vykazujú vysoký stupeň arbitrárnosti, formalizmu... sú svojvoľné, zásadne popierajú účel a význam ust. § 135c OZ...*“. Podstatou ich argumentácie je tvrdenie, že stavba, odstránenia ktorej sa domáhali, bola postavená na nehnuteľnosti patriacej ich právnemu predchodcovi ako neoprávnená stavba, a preto došlo k naplneniu hypotézy uvedenej v § 135c Občianskeho zákonníka. Tiež tvrdia, že v označenej veci nebola podstatná skutočnosť, či bolo na spornú stavbu vydané stavebné povolenie. Ďalej namietajú, že v priebehu súdneho konania pred všeobecnými súdmi nebolo nariadené a vykonané kontrolné znalecké dokazovanie pre účely ustálenia hodnoty stavby, odstránenia ktorej sa svojou žalobou domáhali, čím došlo podľa ich názoru k porušeniu princípu právnej istoty a rovnosti zbraní.

23. Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sústredil na posúdenie otázky, či možno považovať napadnutý rozsudok krajského súdu za ústavne udržateľný a akceptovateľný z hľadiska námietok, ktoré sťažovatelia proti nemu uplatňujú.

24. Krajský súd v napadnutom rozsudku s poukazom na znenie § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka uviedol, že *„k zamietnutiu žaloby na základe žaloby vlastníka pozemku môže súd pristúpiť iba vtedy, ak dospeje k záveru, že o neoprávnenú stavbu nejde; inak ak má za to, že nie sú splnené podmienky pre odstránenie stavby, musí vzťah medzi stranami upraviť v zmysle ustanovení § 135c ods. 2, ods. 3 OZ...“*.

25. Z hľadiska časového posúdenia otázky (ne)oprávnenosti stavby krajský súd uviedol, že pri hodnotení otázky, *„či stavebník mal ku stavbe občianskoprávny titul, je potrebné vychádzať z právnej úpravy platnej v okamžiku vzniku stavby ako veci v právnom zmysle...“*.

26. V súvislosti s otázkou oprávnenosti spornej stavby, krajský súd vychádzal zo skutkovo medzi stranami konania nesporného stavu, že *„stavbu... na pozemku nateraz vlastnícky patriaceho žalobcom postavil právny predchodca žalovaného – vtedajšie Jednotné roľnícke družstvo“*. Následne krajský súd s poukazom na znenie § 24 ods. 2 a 3 zákona č. 49/1959 Zb. o jednotných roľníckych družstvách v znení účinnom v čase relevantnom pre posúdenie označenej veci dospel k právnomu záveru, že *„[d]ružstvu... náleží všetko, čo na pozemku vzhádza, má právo meniť jeho podstatu a čerpať z nej, a prevádzať na ňom stavby“*.

27. Uvedené skutkové a právne východiská boli základom pre prijatie záveru krajského súdu, podľa ktorého *„stavba z predmetu sporu, ktorú postavil právny predchodca žalovaného na pozemku nateraz vlastnícky patriaceho žalobcom, nie je neoprávnenou stavbou, lebo právnomu predchodcovi žalovaného v tom čase svedčil občianskoprávny titul v zmysle § 24 ods. 3 cit. zákona vo forme užívania pozemkov a jemu zodpovedajúce právo družstevnej výstavby, a nič na tom nemôže zmeniť ani skutočnosť, že v dôsledku spoločensky – politických zmien po roku 1989, čo v čase stavby právny predchodca žalovaného nemohol prezumovať, právo stavby na cudzom pozemku právneho predchodcu žalovaného zaniklo.“*.

28. V závere svojej argumentácie krajský súd uviedol, že v kontexte už uvedených myšlienkových konštrukcií bolo bez významu sa zaoberať tým, „či bolo, resp. nebolo ku stavbe vydané stavebne, resp. kolaudačné rozhodnutie...“.

29. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v napadnutom rozsudku poskytol sťažovateľom primeranú a racionálnu odpoveď, prečo so svojou žalobou neboli v označenom konaní na všeobecných súdoch úspešní. Vyrovnal sa s podstatnými námietkami sťažovateľov uvedenými v ich odvolaní, ako aj so všetkými okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Myšlienkové úvahy krajského súdu v uvedených smeroch sú zrozumiteľné, možno spätne preskúmať, akým spôsobom dospel k záveru o potvrdení rozsudku okresného súdu. Ústavný súd právne závery krajského súdu týkajúce rozhodovania o odvolaní sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu nepovažuje za arbitrárne a ani zjavne neodôvodnené, preto sú ústavne udržateľné. Nad rámec už uvedeného je potrebné tiež uviesť, že argumentácia sťažovateľov v časti, ktorá sa týkala významu stavebného povolenia pre účely posudzovania (ne)oprávnenosti stavby, je neadekvátne, pretože existencia stavebného, resp. kolaudačného rozhodnutia k spornej stavbe nebola z pohľadu krajského súdu pri posudzovaní otázky oprávnenosti spornej stavby vôbec relevantná. Inými slovami povedané, sťažovatelia v tejto časti namietali takú skutočnosť, ktorá z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vôbec nevyplývala.

30. Za neopodstatnenú považuje ústavný súd aj námietku sťažovateľov o nevykonaní znaleckého dokazovania pre účely nového ocenenia stavby. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že vo všeobecnej rovine do kategórie procesných väd s ústavnoprávnymi dôsledkami možno zahrnúť aj problematiku tzv. „opomenutých dôkazov“, ktorá v zásade zahŕňa aj takú procesnú situáciu, keď niektorá zo strán sporu navrhne vykonanie dôkazného prostriedku, ktorý je zamietnutý bez vecného zdôvodnenia obsiahnutého v odôvodnení konečného rozhodnutia a zodpovedajúceho povahe a závažnosti veci, prípadne je celkom opomenutý.

31. V súvislosti s touto námietkou sťažovateľov ústavný súd považuje za rozhodujúce, že vykonanie tohto dôkazného prostriedku bolo z pohľadu meritórneho skutkového a právneho kontextu veci zjavne bezvýznamné. Sťažovatelia ani netvrdili, o to menej preukazovali, ako opomenutie zaobstarania a vykonania tohto dôkazného prostriedku mohlo ovplyvniť ich procesný úspech z pohľadu kľúčovej argumentácie krajského súdu. Sťažovateľom sa tak ani v tomto prípade nepodarilo preukázať, že by všeobecné súdy v danom prípade postupovali v extrémnom rozpore s právnou úpravou obsiahnutou v Civilnom súdnom poriadku.

32. Vzhľadom na už uvedené ústavno-procesné východiská prieskumu napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov nebolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľov prehodnocovanie skutkových a právnych záverov krajského súdu, ku ktorým dospel na základe vlastných myšlienkových konštrukcií, pretože takéto postavenie ústavnému súdu v systéme organizácie súdnej moci neprináleží za predpokladu, ak nič nenasvedčuje tomu, že by všeobecné súdy zjavne vybočili z priestoru svojho uváženia a v príčinnej súvislosti s tým došlo k excesívnemu porušeniu označeného základného práva alebo slobody.

33. Za týchto okolností ústavný súd konštatuje, že práve absencia podstatnej ujmy sťažovateľov bola vo vzťahu k ich námietkam smerodajná pre záver ústavného súdu o tom, že v konkrétnych okolnostiach danej veci nie je reálne predpokladať, aby po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie bolo možné prijať záver o porušení obsahu nimi označených práv.

IV.

Záver

34. Vychádzajúc predovšetkým zo skutočností uvedených v časti III tohto uznesenia, ústavný súd konštatuje, že nezistil také skutočnosti, ktoré by viedli k záveru o možnej príčinnej súvislosti medzi sťažovateľmi namietaným porušením základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1

dodatkového protokolu a napadnutým rozsudkom krajského súdu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

35. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2019

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu